

APPENDICES

A. 1.

Stanislaus Dąbski, epus Luceoriensis, nominatus Plocensis Epistula est propter non residentiae accusationem allatam explanatoria

S.l., s.d. [ante 2 I 1682].

De causis, quibus a dioecesi sua Luceoriensi prohibebatur et quibus senatoriis officia climaque nocivum adnumerari possit, demonstrat aliosque eos, qui semel tantum in illa residabant, memorat. Altera in parte de rationibus, quibus ad translationem ductus, disputat usui Polonis esse epis, ut frequenter dioeceses mutarent, significans.

Or.: AV, Segr. Stato, Polonia 100 f. 19r-20v.

Rationes non continuae residentiae in Dioecesi Luceoriensi

1.ma. Post adeptam modernus Nominatus Plocensis possessionem Episcopatus Luceoriensis in anno 1681 subsecuta Comitia generalia Varsavienia non permittebant residentiam in Episcopatu Luceoriensi, statim a tempore possessionis, haec enim Comitia protrahebantur fere ad medium annum.

2.da. Post absolta Comitia viribus valetudinis post tot incommoda, labores et fatigations ac peculii, post tot susceptos sumptus aliqua ex parte magis ex bonis haereditariis, quam ex preventibus episcopalibus reasumptis, ad eundem Episcopatum Luceoriensem pro exercendo munere et officio pastorali discesserat, ac ibidem in solita residentia Janoviensi¹ ultra medium annum, ac eousque quo ingratem non incideret infirmitatem residebat, et si ex consilio medicorum illinc non discessisset, mutando salubriorem aerem, certe iam supervixisset. Omniumque medicorum praesertim Sacrae Regiae Maiestatis, atque Ill.mi et Excellentissimi Principis Radzivil² qui in ista gravi infirmitate ipsum iuvabant aequale et unanime consilium fuit non manendi in residentia Janoviensi, ex quo aurae naturae ipsius non favent (utpote in loco maxime paludoso) et non salubris. Alia vero residentia in

¹ Ianovia, Janovia (Janów Podlaski), tunc oppidum ad fluvium Czyżówka situm, ab a. 1423 sedes eporum Luceoriensium.

² Michael Casimir Radziwiłł, vicecancellarius, regius Romae ablegatus, mense Novembri 1680 Bononiae mortuus.

eodem Episcopatu alibi haberi non potest. Et ea ibi est calamitas et defectus medicorum quod fero a triginta^{a)} milliaribus quaerendi sunt.

3.tia. Si minores beneficiati iuxta dispositionem Sacri Concilii Tridentini ad continuam residentiam competentem provisionem suam et sufficientiam victus habere debent, multo magis episcopi et senatores qui quotidanos magnos sustinent sumptus, amplioribus proventibus indigent. Iam vero proventus eiusdem Episcopatus Luceoriensis tales sunt qui quotidianaे residentiae episcopali sufficiere non possint, quod patuit in Antecessoribus, qui propterea ex gratia Ser.morum Regum pro iuvamine Abbatias tenebant, et in iisdem ob maiorem commoditatem auramque salubriorem frequentius quam in Episcopatu Luceoriensi residebant, prout recens exemplum immediati Antecessoris Ill.mi Rev.mi Domini Lezynski non commemorando alias utpote Prazmouski et Wyzga³, quibus non continua residentia ad altiores ascensus nullo obstaculo fuit.

[19v] 4.ta. Tota Dioecesis testimonium praebere potest quolibet anno, tempore possessionis per aliquot menses residisse et munia episcopalia exercuisse, visitationes tam per se, quam per Archidiaconos peregisse.

5.ta. Si quod et aliquando, tunc vel maxime negotia publica Reipublicae Comitia generalia Episcopos a continua residentia in Dioecesi avocant, prout stante possessione Episcopatus Luceoriensis Comitia Varsaviensia bi-na Grodnensia tum Consilia Leopoliensia, atque Gedanensia in quibus agebatur de sedandis haereticorum contra ecclesias catholicas ac ipsas personas orthodoxa fidei Romana excitatis requirebat. Propterea Ser.mus Rex praesentiam omnium Episcoporum, tum vel maxime Administratoris eiusdem Episcopatus sede vacante⁴, quam administrationem Episcopatus Vladislaviensis fuit impossibile deponere, ex quo stante administratione fuit ob-latus a Ser.mo Rege Episcopatus Luceoriensis.

6.ta. Sacri Canones ut omnes beneficiatos curatos in suis parochis ita et Episcopos ad continuam residentiam in suis Dioecesibus stringent, sit sane, sed ut beneficiati curati vicarios habentes dispensantur a continua residentia, cur et hoc beneficium iuris Episcopis servire non debet praesertim illis qui suos Suffraganeorum ad excenda pontificalia, vicarios et officiales ob eandem iurisdictionem constitutos habent et fovent sufficientes. Obycere vero de defectu tam Suffraganeos quam Officialium vices Episcopales condigne gerentium nemo potest. Nihil enim per DEI gratiam in hac Dioecesi per hoc tempus possessionis, aliquid factum, quod absentiam Pastoris accusare videatur, licet enim agens non agit indistans, sed hic in absentia a Dioecesi per continuas ordinationes quae in dies transmittuntur omnia et singula ad

³ Luceorienses numerantur epi: Thomas Leżeński, annis 1667-1675 munere functus, Nicolaus Prazmowski annis 1659-1666, Stephanus denique Wydżga, annis 1655-1659; cfr. notas 725-726, p. 261.

⁴ Stanislaw Sarnowski epo mense Decembri 1680 mortuo a Stanislaw Dąbski dioecesis Vladislaviensis administraverat antequam altero anni 1681 dimidio recens eam epus Bonaventura Madaliński est ingressus.

bonum regimentum cleri quam et correctionem morum et scandalorum, ut pote partibus Ruthenicis personarum saecularium omnia fiunt plene sufficienter, ac si ipse praesens resideret Episcopus. Cum et in supplementum duo Commissarii viri prudentes et graves ad iudicandas causas extraordinarias et penitiorem correctionem vitae et morum totius cleri.

7.ma. Iam pridem Sancta Sedes Apostolica bene perspexit et agnovit rationes excusantes a continua residentia in Dioecesi Episcopos Regni Poloniae, dum magnae sanitatis Episcopum Ill.mum et Rev.mum Dominum Hieronymum Rozrazewski⁵ limina Apostolorum visitantem Romae non arguit, sed auditis rationibus ulterius extra Dioecesim manendi, si supervixisset libentissime facultatem concessit, quae facultas authentica exstat in Archivio Ecclesiae Cathedralis Vladislaviensis, fuerunt et alii Episcopi Vladislavienses, Lipski, Gęmbicki, Czartoryski⁶, quibus ob continuam residentiam in Dioecesi ad altiores Episcopatus ascendere [20r] non denegabatur. Bene enim novit Sancta Sedes Apostolica Episcopos Regni Poloniae duo munia insimul episcopalia et senatoria obeuntes magnis proventibus penes magnos sumptus indigere.

8.va. Lex Divinia non solum humana prohibet in manifesta pericula vitam suam prostituere, maiora vero pericula si in qua Dioecesi tum et in Luceoriensi Dioecesi per continuas Scytharum incursiones inveniuntur.

**Rationes translationis ex Luceoriensi Episcopatu ad Plocensem
Episcopatum.**

1.ma. A tempore immemorabili Serenissimorum Poloniae Regum rationes translationibus ad Episcopatus attenduntur, et nunquam in dubium uti solebant a Sancta Sede Apostolica.

2.da. In quolibet statu merita personarum attenduntur, non igitur translationes ad altiores Episcopatus in Regno Poloniae, praecipue ascensus ipsa aequitas et iustitia concedere disuadet, at pote praecipuum solamen meritorum.

3.tia. Consuetudo translationis ad altiores Episcopatus prout acta in omnibus Capitulis loquuntur et testantur, nunquam a Sancta Sede Apostolica fuit reiecta quinimo manutenta.

4.ta. Si qua ratio in translationibus ad Episcopatus attenditur, tum praecipue ipsa utilitas. Maior autem Dioecesi Plocensi non potest, quam ex

⁵ Hieronymus Rozrażewski (ca 1546-1600) epus Cuiaviensis ab anno 1581; cfr H. Kowalska, *Rozrażewski (Rozdrażewski) Hieronim*, in: PSB XXXII, p. 355-365.

⁶ Andreas Lipski (1572-1631), annis 1617-1623 epi Luceoriensis munere fungebatur, dein annis 1623-1630 Vladislaviensis, qua a dioecesi ad Cracoviensem est anno 1630 translatus; cfr W. Czapliński, *Lipski Andrzej*, in: PSB XVII, p. 415-417. Ioannes Gembicki (1602-1675), epus Culmensis 1652-1655, Plocensis 1655-1674, anno 1674 ad Vladislaviensem translatus dioecesim; cfr A. Przyboś, *Gembicki Jan*, in: PSB VII, p. 376-378. Casimirus Florianus Czartoryski (1620-15 V 1674), epus Posnaniensis 1651-1655, Vladislaviensis 1655-1673, primas dein ac aepus Gnesensis factus; cfr K. Piwarski, *Czartoryski Kazimierz Florian*, in: PSB IV, p. 281-282.

moderno Nominato qui prope eundem Episcopatum bona haereditaria⁷ sua habet.

5.ta. Serenissimi Reges Poloniae videndo cum quanto dispendio substantiae suae Episcopi Ecclesiae et Reipublicae servivunt, proinde eos iuvando et consolando, aut Abbatii collatis ipsis subveniunt, vel ad altiores Episcopatus promovent, id tantum pro dignitate episcopali et senatoria publicis consiliis adesse possint.

6.ta. Sacrosancti ipsi canones sacri translationes Episcoporum ex praemissis rationibus non denegant quinimo concedunt prout videre est.

7.ma. Quod huic Dioecesi iterando anteriorem rationem modernus Nominatus proficuus Pastor ipsum loquitur argumentum, hoc adicet, quod per quindecim annos in hac Dioecesi Archidiaconus extitit. [20v] ecclesias visitavit, clerum et fundationes ecclesiarum novit, defectus omnes perpendit, incolas ad regimen spectantes optime cognovit. Et quod maximum auram sibi faventem, ac salubrem per continuam ibidem residentiam expertus est.

8.va. Serenissimum Regem et hac ratio persuasit transferre modernum Episcopum Luceoriensem ad Episcopatum Plocensem, quod ipsi toties ac quoties supplicaverit de non favente sibi aura in Dioecesi Luceoriensi, tum exobicienda conscientia et scrupolo quod in tanta distantia a bonis haereditariis, quibus pro subsidio dignitatis suae senatoris utitur continuo in Dioecesi Luceoriensi residere non poterit. Et saepius iter aggrediendo non sine gravi valetudinis iactura multoties periclitabatur. Quod Sacra Regia Maiestas animadvertis, tum etiam et teneritudinem naturae considerans iuste providit translationem, ne Ecclesia et Respublica proficua desint obsequia.

^{b)}-Haec omnia puncta et rationes uti veras et legitimas fide et conscientia recta subscribo manu propria

Stanislaus Dąbski
Ep[iscop]us Luceoriensis, nom[in]atus Ploc[ensis] manu propria^{b)}
[Locus sigilli]

a) *Supra exaratum: quinquaginta correctum.*
b-b) *Stanislai Dąbski autographum.*

---

⁷ Natus est Stanislaus Dąbski gente Cuiaviensi originis nobilis ac antiquae, cuius comites Lubranienses adnumerabantur.

A. 2.

**Memoriale nomine Ioanni Małachowski, epi Cracoviensis
Innocentio XI, pontifici maximo**

Romae, [9 I 1682⁸].

Ioanni Małachowski, epo Cracoviensi, ut tres in ecclesia cathedrali Cracoviensi ac unum in illa Varmensi canonicos nominandi, prothonotarios duos notariosque decem creandi ac dein ad matrimonium in tertio affinitatis gradu inter catholicos et haereticos dispensandi facultatem concedat, petitur. Similibus enim facultatibus Andreas Trzebicki, praedecessor fungebatur et ipsi Małachowski, dum Culmensi praeyerat dioecesi sint concessae.

Or.: AV, Sec.Brev., Reg. 1665 f. 294r.

Beatissimo Padre.

Giovanni Stefano Malakonski⁹, Vescovo di Cracovia, ultimamente Vicecancelliere del Regno di Polonia, devotissimo Oratore e Creatura della Santità V.ra, humilmente la supplica a degnarsi concedergli facoltà di poter conferire tre canonici da vacare in mensibus Sedi Apostolicae reservatis nella sudetta Cathedrale et uno in quella di Varmia, di poter creare due prothonotarii Apostolici, e dieci notarii, et dispensare ad matrimonium in tertio gradu affinitatis inter catholicos et ereticos, conforme fu conceduto a Mons. Andrea Trebiski¹⁰, Vescovo di Cracovia, antecessore immediato dell'Oratore, et all'istesso Oratore, essendo stato promosso nella Cathedrale di Culma¹¹. Che il tutto etc.

A. 3.

**Memoriale nomine Basilianorum Rei publicae
Sacrae Congregationi Episcoporum et Regularium**

Romae, [16 I 1682].

⁸ Memorialia, pontifici aut Congregationi cuidam destinata, diem, qua data, numquam statuunt, nonnumquam tamen sessionis dies in margine annotabatur; diebus, quas iuxta memorialia significo, aut documenta illis petita sunt data aut Congregatio de rebus decrevit.

⁹ Ioannes Małachowski, epus Cracoviensis, annis 1679-1681 Regni vicecancellarii officio fungebatur.

¹⁰ Andreas Trzebicki, epus Cracoviensis 1658 - 28 XII 1679.

¹¹ Propositus est Ioannes Małachowski ad dioecesim Culmensem die 22 VI 1676; cfr BV, Barb. Lat. 2890 f. 412r.

Fervidissimis inter Cyprianum Żochowski metropolitam, Marcianum Białłozor, Pinscae epum unitum Basilianosque controversiis exortis, ut nuntio differentiarum investigatio compositioque imponatur, monachorum petunt legati.

Or.: AV, Congr. Vescovi e Regolari, Positiones Regul. 1682 gennaio-agosto, s.f.
 In folio separato annotatur: "Basiliani. All'Em[inentissimi]mi e R[everendissimi]mi Sig[no]ri Car[dina]li della Sac[ra] Congregatione sopra i Vesc[oli]vi e Regolari". S. Congregationis concessus dies statuta: "16 Ianuarii 1682", et decretum: "Veris litterae". Petentium dein nomen: "Per il P[adre] G[e]n[erale] de Monaci Basiliani Rutteni".

Eminentissimi et Rev.mi Signori.

Essendo nate varie dissensioni e turbolenze tra Mons. Arcivescovo di Polozia e Mons. Vescovo di Pinsco¹² e li Monaci Basiliani di Russia, quali se non si remedieranno presto, possono caggionare gravi danni a quelle Comunità. Però il Padre Stefano Martischevicz¹³, Generale del sudetto ordine di San Basilio, insieme con li suoi Padri Consultori, supplicano l'Eminenze V.re si degnino scrivere et imporre all'Ill.mo Mons. Nuntio di Polonia¹⁴ che senta le parti et essamini le loro raggioni e, secondo che giudicherà giusto e raggiornevole, proveda con quei ordini ch'opportuni saranno per la conservazione della publica pace. E per la gratia etc.

A. 4.

**Adalbertus Stawowski, suffraganeus Gnesnensis
Relatio de beneficiis Claudio Quarre comissis**

Varsaviae, 19 I 1682.

Relatio de beneficiis Claudio Quarre clero comissis, quae ac qualia sint, quo statu quibusque redditibus utantur, a Adalberto Stawowski suffraganeo Gnesnensi nuntio mandante (litteris 26 VI 1682 comissio inquisitionis contenebatur) confecta. Unde praepositurae Sochaczeviensis describuntur bona, capella, quae regia nuncupata in ecclesia Sochaczeviensi parochiali locata, canonica collegiatae Sancti Georgii Gnesnensis, capella Siemano-

¹² Cyprianus Żochowski, Marianus Białłozor, cfr notam 111, p. 44.

¹³ Stephanus Martyszkiewicz Busiński, protoarchimandrita Basilianorum.

¹⁴ Cfr N. 1032.

viana ecclesiae cathedralis Gnesensis, quae omnia ad Claudium Quarre spectant. Illo autem petente, relatio Nuntiaturae actis est inscripta.

Reg.: AV, Arch.Nunz. Varsavia 177 f. 89r-90v.

Anno Domini 1682, die 19 Mensis Ianuarii. Dominus Włoszkiewicz nomine admodum Rev.di Claudii Quarre exhibuit relationem Rev.mi D.ni Suffraganei Gnesnensis sub sequenti tenore, petitque eandem ingrossari prout ingrossata fuit ut seguitur de verbo ad verbum:

Tenor praedictae relationis:

Anno Domini millesimo sexcentesimo octuagesimo primo. Die vero Sabathi vigesima, mensis Decembris, Lovicii.

Coram Perillustri et Rev.mo D.no Alberto Stawowski¹⁵, Dei et Apostolicae Sedis gratia Suffraganeo et Canonicu Gnesnesi et Loviciensi uti et tanquam Ill.mi et Rev.mi Domini Optii Pallavicini eadem gratia Aepi Ephesini, Sanctissimi D.ni N.ri Innocentii Divina Providentia Papae XI.mi Praelati Domestici et Assistantis, eiusdemque et Sanctae Sedis Apostolicae apud Serenissimum Ioannem Tertium, Poloniae Regem Potentissimum, totumque Regnum Poloniae et Magni Ducatus Lithuaniae cum facultatibus Legati de latere Nuncii Apostolici Commissario deputato personaliter comparens ad modum Rev.dus Claudius Quarre, Canonicus Sancti Georgii in Arce Gnesnensi ac ibidem in Cathedrali Siemianoviana fundationis Capellanus, Praepositus Sochaczoviensis, Parochus in Sokołka principalis tenens et habens in manibus suis literas praedicti Ill.mi D.ni Nuncii Apostolici authenticas, sanas, salvas, illaesas, omnisque suspicionis nota carentes de data Varsaviae die 26 mensis Iunii¹⁶, anno currenti expeditas, petiit quatenus ad earum executionem descendere, fructus et proventus suorum beneficiorum sat exiguos per se liquidatos, ad omnem meliorem effectum et ad informandam Sanctam Sedem Apostolicam recipere praefatus Rev.mus D.nus Suffraganeus dignetur.

Qui Perillustris et Rev.mus D.nus Commissarius Apostolicus subdelegatus visis et lectis praefatis literis Apostolicis in quibus bulla dispensationis super pluralitate bene^[89v]ficiorum de data Romae apud Sanctum Petrum, anno Incarnationis Dominicæ millesimo sexcentesimo octuagesimo, pridie Nonas Februarii¹⁷ procurata continetur, eaque qua par est reverentia receptis de praemissis in eadem bulla insertis eandem Sedem Apostolicam, su-

¹⁵ Adalbertus Stawowski (1630-1693), canonicus Loviciensis 1664, Cuiaviensis, Gnesnensis 1664, Lanciciensis, epus tit. Petrensis et suffraganeus Gnesnensis ab 23 III 1676 (propositio consistorialis), ab a. 1685 vicarius et officialis generalis Gnesnensis; cfr Korytkowski, *Prałaci...* IV, p. 1-7.

¹⁶ Cfr ANP XXXIV/2, N. 575.

¹⁷ Scilicet die 4 II 1680.

per eo (quod nimirum per praedictum admodum Rev.dum Quarre narrata, prout narrantur intuitu pluralitatis beneficiorum verissima esse) informare, fructusque beneficiorum, quorum in Regno Poloniae idem Rev.dus Quarre est possessor et quorum praefatus Rev.mus D.nus Commissarius subdelegatus notitiam habet, numerare et liquidare censuit, prout liquidavit tenoris huiusmodi prout seguuntur:

Praepositura Sochaczoviensis habet Ecclesiam¹⁸ ruinatam maxime et desolatam per Transylvanos¹⁹ in ultimo bello Suetico, et quidem in tali statu erat, quando Rev.dus Claudius Quarre Praepositus possessionem accepit, ut non esset locus, ubi Sacrum absolveretur, ^(a)per curam tamen ipsius factum adhibitis propriis sumptibus ad sex millia erogatis, saltem ut repararetur uticunque. ^(a)

Praepositura praefata habet pro fundatione unum mansum agri, qui quando colitur, potest annuatim facere triginta florenos, sed saepe vacat.

Habet item decimas post villas Skotniki²⁰, Mikołajewo, Łodygowo, Kaweczyno et Duranowo, quarum possessor est Magnificus D.nus Ioannes Plichta, Capitaneus Gostynensis, vir tenax in reddendo, siquidem quolibet anno iure agendum est cum illo cum magno sumptu, et vix quandoque solvit centum quinquaginta florenos pro anno, et retinet istam decimam a tribus annis.

Decimas itidem habet Praepositura praefata post villam Giżyce, Sczytno²¹ et Dębowka, quarum villarum possessor est Generosus D.nus Łayszczyzowski²², solvit, quando vult vel cogitur, centum et sexaginta florenos, saepius illum oportet cogere per strepitum iuris, et itidem a tribus annis debet.

Habet deinde haec Praepositura decimas post villas Czerwonka et Zukowo, quarum possessor Magnificus D.nus Capitaneus Sochaczoviensis²³ est, qui propter devastationem bonorum non reddit solutionem, nisi aliquando quadraginta florenos.

Habet etiam eadem Praepositura alias villas devastatas, post quas debentur decimae, utpote Troianowo, Piaseczno et alias, sed inde nullus est ad praesens proventus.

¹⁸ Ecclesia praeposituralis Sochaczoviensis sancti Laurentii sanctaeque Margaritae titulo; cfr Lukaszewicz III, p. 295.

¹⁹ Georgii Rakoczy Transilvani incursus, anno 1657 factus.

²⁰ Actis visitationis anno 1603 habitae legi potest pro fundatione praepositurae Sochaczoviensis agrorum unum mansum et dimidium, decimas dein Czerwonka, Giżyce, Skotniki, Piaseczno, Duranow, Bielice, Siedlice, Kawenczyn, Jeżówka, Szczyno, Mostki, Żukow, Trojanow, Kąty, Zdziarów, Lubiejow, Chodakowo, Drozdy, Zabokliki pagorum datas esse, cfr Lukaszewicz III, p. 296. Decimas dein Trojanow, Skotniki et Zabokliki pagorum praeposito Sochaczoviensi spectavisse apud Nowacki legitur, cfr Nowacki II, p. 512.

²¹ Giżyce, pagus ad septentrionalem Sochaczeviae occidentem; Szczyno, pagus ad Mrowa flumen, propter Orły situs.

²² Martinus forsitan de Staropol Łąciszewski (Łayszczewski), qui anno 1674 Ioannis III electionem signavit; cfr Boniecki XV, p. 186.

²³ Ioannem Oborski, capitaneum Sochaczoviensem verisimile nominari; hic comitiis anni 1683 de finibus commissaries electus, cfr VL V, p. 325.

[90r] Ex ista summa circiter quadringentorum florenorum Mansionariis²⁴, quorum fundatio fere deperiit debet suprascriptus Praepositus reddere de propriis proventibus ad trecentos florenos, vixque centum floreni pro ipso Praeposito restant ad praesensque duos Mansionarios salariat. Mansionariorum enim fundatio consistit in decima villarum Orły²⁵, Drozdy, Zabokliki, [...]^{b)} Slotopole, quae villaे sunt per hostem devastatae, unde parum vel nihil inde emolumenti habent.

Habent etiam praedicti Mansionarii decimas post villas Chodakowo, Lubiewo et Dzarowo [Żdżarów]²⁶, quae decimae in toto facere possunt circiter quadraginta florenos.

Census etiam habent Mansionarii ex agris civitatis Sochaczoviensis ad sexaginta florenos annuatim, sed quia isti agri non semper coluntur, vix ad illos pervenit aliquando summa triginta florenorum.

Accidentia valde tenua, qua ad Religiosos Patres Dominicanos Sochaczovienses²⁷ nobilitas se convertit, neque etiam alia distributio canonica aut charitativa pervenit ad Praepositorum sed nec ad Mansionarios.

In eadem Ecclesia Parochiali Sochaczoviensi est Capella Regia²⁸ dicta.

Habet pro dote villam exiguum Komorowo nuncupatam, in qua tantum quatuor subditi inveniuntur depauperati, et in illa Praepositus aedificavit mansionem, quae fere ad ^{a)}florenos sexcentos constat, alia etiam aedificia plura^{-a)} et pro conseminationibus supra mille quingentos florenos variis temporibus exposuit, pecora etiam et pecudes ipsius sunt propria sine inventario.

Ex isto tamen praediolo vix annuatim colliguntur hyemalis frumenti quadraginta sexagenae.

Ex aestivali frumento vix viginti sexagenae.

De quibus frumentis oportet sustentare familiam domesticam, eidemque stipendia solvere.

Deinde pro sacerdote, qui obligationi satisfacit, id est absolvit duo sacra qualibet hebdomada oportet solvere quadra[90v]ginta florenos.

Pro vino et cera ad sacra absolvenda ad minimum decem florenos.

Et sic omnibus persolutis et defalcatis restabit pro Praeposito sexaginta florenorum summa tantum et vix aliquando, quia contributiones militares saepe solvere debet pro miseris subditis.

²⁴ Collegium sex mansionarium ante annum 1503 ab Andrea Zdunowski fundatum; cfr Łukaszewicz III, p. 296.

²⁵ Orły, pagus ad Utrata fluvium propter Sochaczeviam situs.

²⁶ Actis visitationis anno 1603 habitaе legimus sex Sochaczeviae mansionarios morari, quibus Kąty, Żdżarów, Lubiewo, Chodakowo (hodie Sochaczeviae ipsius suburbs), Drozdy, Orły ac Zabokliki pagi spectabant; cfr Nowacki II, p. 641-642.

²⁷ Conventus ecclesiaeque OP Sancti Nicolai titulo Sochaczoviensis saeculo XIII forsitan fundati; cfr Nowacki II, p. 763.

²⁸ Capellae regiae, a Masoviae principibus fundatae, Komorowo pagus spectabat; cfr Łukaszewicz III, p. 295, 299.

Canonicatus Sancti Georgii Gnesnensis.

Habet pro dote praediolum dictum Brzostek²⁹ miliari distans a civitate Srodeni, quod praediolum erat in manibus exactorum contributionis, et a quibus illud redemit idem Canonicus exolvendo trecentos florenos.

Illud praediolum habet tantum duos hortulanos et alterum rusticum conductum dictum rataii. Quod ad manus cuiusdam Nobilis Matylewski tradidit cum onere reaedificandi aedificium iam ante illius possessionem desolatum, sicque nunquam habuit inde ullum emolumentum, quia etiam solent frequenter esse contributiones reddendae ad Castrum Pyzdrense³⁰.

Capella Siemianoviana.

Quae est in Cathedrali Ecclesiae Gnesnensi, habet pro fundatione villam desolatam dictam Siemianowo, in qua sunt quatuor hortulani tantum ante tres annos aedificavit praefatus Capellanus unam domum pro se, pro qua expendit supra trecentos florenos, ab isto tempore hanc villulam reliquit ad manus cuiusdam Praelati Cathedralis Gnesnensis cum onere persol-vendi Vicario, qui Sacra absolvit, etiam ut aliquid restauret, sicque nullum inde proventum habuit antea, neque modo habet, et si non tradidisset, vel permisisset illam villam alteri, post satisfactionem pro Sacris vix facere posset ipsi triginta florenos.

In summa omnia ista quatuor levia et depauperata beneficia vix in toto possunt facere annuatim semitrecentos florenos in moneta currenti.

Quae omnia non tantum ex fama publica, verum etiam ex proxima vicinitate videlicet Praepositurae Sochaczoviensis a civitate Łowicz, tum villarum Brzostek et Siemianowo a civitate Gnesnensi idem Rev.mus Commisarius cognita habens, taliter ut praemissum est describi fecit, ac in maiorem fidem manu propria subscrispsit, sigilloque suo communiri curavit. Datum et actum Łovicii, anno, die, mense, quibus supra.

Albertus Episcopus Petreensis Suffraganeus Gnesnensis
Commissarius subdelegatus Apostolicus manu propria

Locus + sigilli

(c) Richardus Cody (c)

a-a) *Linea subductum.*

b) *Illegibile.*

c-c) *Nuntiaturae cancellarii autographum.*

²⁹ Brzostek, pagus propter Forum Novum (Środa Maioris Poloniae) situs.

³⁰ Pyzdry, oppidum in Wartae fluminis ripa dextera.

A. 5.

**Ioannes III, rex Poloniae
Reipublicae senatoribus**

Iavoroviae, 23 I 1682.

Petitione, ut Ioannes Andreas Morsztyń perduellionis accusatus in ius vocaretur, a Sandomiriensibus facta imponit eis, ut proprios in re sensus patefaciant.

Copia (in nuntiatura cancellaria confecta): AS Lucca, Arch. Buonvisi II parte, filza 51 coll. n. 95.

Ioannes Tertius, Dei gratia Rex Poloniae etc.

Magnifice sincere Nobis dilecte ex novissimo Conventu Palatinatus Sandomiriensis, quem per literas Nostras patentes solvendorum exercitui stipendiiorum causa in diem 9 Decembris anni proxime elapsi indixeramus, Deputati coram Nobis comparverunt Generosi Casimirus Ligenza³¹, Castellanides Czechoviensis et Benedictus Zorawski.

Qui inter alia Palatinatus sui desideria, et etiam hoc satis fervide sibi commendatum exposuerunt, instanter petentes, ut contra Magnificum Thesaurarium Regni Supremum³², tanquam perduellionis reum ratione iuramenti super officium Secretariatus, externo Principi, dum Legati munere fungeretur³³, praestiti, mandatum seu citationem in Cancellaria nostra Regni expediri manderemus.

Ad hocce postulatum ipsis huiusmodi responsum dedimus: vetare legem talia, nisi praevio Senatus consilio extradere mandata [v] in novissimis quoque Comitiis apparuisse, quod haec materia orali iustificatione, praestitoque super legionem legitime peracta iuramento esset sopita.

Praedicti autem Deputati hoc responso non contenti, iteratis precibus per D.nos Consiliarios ad latus Nostrum residentes, ad Nos delatis novam denuo expetierunt audientiam, qua impetrata nomine Palatinus sui institerunt, ac impense obtestati sunt ut negotium istud cum absente Senatu communicare dignaremur.

³¹ Ioannes Casimirus Ligęza, Achacii castellanei Czechowiensis († 1672) filius, signifer Zatoriensis ac Oswiecimensis (a 16 XII 1687); contionis Sandomiriensis tris marescalcus electus, ad comitia legatus ac ad Regni Tribunale deputatus; cfr Trawicka, p. 322; *Urzędnicy woj. krakowskiego...*, N. 607, p. 136 et notam 149, p. 57.

³² Ioannes Andreas Morsztyń.

³³ Cfr notam 18, p. 9.

Quapropter annuentes desiderio totius Palatinatus tam enixe Nobis de-lato literas Nostras ad Senatum utriusque Gentis expediri iussimus. Hinc etiam Sinceritatis V.rae genuinum hoc in passu sensum requirimus diserte edoceri cupientes, quomodo in casu hoc occurrente desiderio praefati Palatinatus ex sententia Sinceritatis V.rae satis faciendum sit, et utrum expediat, ut ad instantiam eiusdem Palatinatus tale eiusmodi mandatum in causa perduellionis contra Magnificum [r] Thesaurarium Regni extradatur.

Faciet hoc ipso Sinceritas V.ra rem Nobis pergratam et publico proficiam, dum omnes circumspecte perpendendo circumstantias (quandoquidem aequi negato ac permisso mandato verendum Nobis est ne futura Co-mitia immensis intricentur difficultatibus) pro solita prudentia sensum suum sufficienter Nobis exponet. Quod praestolando prosperam a Deo vale-tudinem Sinceritati V.rae exoptamus. Datum Javoroviae, die 23 Ianuarii, anno Domini 1682. Regiminis Nostri VIII anno.

A. 6.

**Leopoldus I, imperator
Ioanni III, regi Poloniae**

Vindobonae, 16 II 1682.

De periculis imperio imminentibus a Ioanne III rege mediante Zierowsky monitus maxime se gratum significat summopereque, ne tranquillitas turbetur publica, una se cum illo moliri promittit.

Copia (in nuntiatura cancellaria confecta): AV, Segr. Stato, Polonia 100 f. 88r-v.
- Ed.: De Bojani III, p. 555-556.

Copia literarum Sacrae Caesareae Maiestatis ad Serenissimum Regem
Poloniae

Quam luculenta vicini Confederati fratraris benevoli iuxta et amici con-fidentis et quietis publicae amantis documenta erga nos Serenitatem V.ram recenter adhuc non tantum in eo, quod in Nos de minitantibus periculis sincere praemonitos voluerit, illinc vero hostilibus contra Nos conatibus reipsa preverterit, ac animum in constantem Nobiscum amicitiam obfirmsit, sed vel maxime etiam in hoc exhibuerit, quod subditis nostris rerum no-vationes spectantibus, ut bono eque suo privato, ac Christianitatis publico ad frugem potius, et obedientiam Nobis tam Regi Tuo legitimo debitam

revertantur, auctor fuerit atque persuasor, de iis singulis fidelibus, et accuratis Nostri apud eamdem Serenitatem V.ram Residentis consiliarii de Zierowa Zierowski relationibus ad gratissimum animi Nostri sensum percepimus, eiusmodi enim sunt, quae praeterquam quod Nobis, communique Regum causae iuvandae conducunt.

Perturbatores etiam tranquillitatis publicae a contrariis suis molimini bus merito revocent atque deterreant, quam proinde confidentiam, ac animorum coniunctionem sicuti cum Serenitate V.ra reciprocis rerum argumentis firmare, atque etiam producere Nobis semper voluppe erit, [88v] itaque quin de fraterna ac grata mente Nostra eandem hisce assicuraremus, haud Nobis praetermittendum duximus, quo ignoscat quid officiorum vicissim Nos Serenitatem V.ram debere libenter profiteamur, cui, quod reliquum est felices rerum, consiliorumque successus ex animo precamur. Viennae, 16 Februarii 1682.

A. 7.

Memoriale nomine Demetrii Wolski, OFM de Observantia provinciae Russiae oratoris, conscriptum cardinalibus S. Congregationis Episcoporum et Regularium

Romae, [20 II 1682].

Veniam Nicolao Hieronymo Sieniawski, aulae mareschalco ut concedatur impedit, qui praedio suo Brzezanensi monasterium Bernardinorum fundare intendat.

Or.: AV, Congr. Vescovi e Regolari, Positiones Regul., 1682, gennaio-agosto, s.f. In folio separato annotatur: "Oss[ervan]ti. Eminentissimis ac Reverendissimis D[ominis] SRE cardinalibus S[acrae] Congregationis Episcoporum et Regularium assistantibus". Congregationis congressus dies statuta "Pro 20 Fe[b]raio 1682" et decretum sumptum: "Nuncio pro Infor[matione]" et nomen petentis: "P[ad]re Ministro Provinciali Provinciae Russiae in Regno Poloniae".

Eminentissimi ac Rev.mi Principes

Humilis et devotus Orator Frater Demetrius Wolski Ordinis Minorum Sancti Francisci Regularis Observantiae Minister Provincialis Provinciae Russiae in Regno Poloniae humillime exponit Eminentibus V.ris quod cum Ill.mus D.nus Nicolaus Hieronymus Sieniawski, Marschalcus [sic!] Regni Poloniae, Religionis benefactor munificentissimus, tum ex voto antecesso-

rum suorum et sua pietate christiana, tum etiam considerando avulsionem multorum conventuum eiusdem Provinciae per hostilitatem Turcicam Fratribus Conventum noviter erectum cum Ecclesia in civitate sua Brzezanensi³⁴ offerat. Ea propter praedictus Orator humillime supplicat Eminentibus V.ris quatenus nominatum Conventum libere suscipere possit, praesertim cum in circuitu illius civitatis adducenta milliaria Italica nulli alii conventus aliarum Religionum Mendicantium reperiantur. Quam gratiam Deus etc.

A. 8.

Cistercienses abbatiae Vacocensis Sanctae Sedi Apostolicae

Wąchock, 5 III 1682.

Andrea Chrysostomo Załuski secretario ad abbatiae commendam nominato, ut confirmatur, petitur. Maxime enim ille monachis, qui bonis ecclesiaeque flammis consumptae consulere subiectosque defendere debent, prodesse potest.

Or.: AV, Segr. Stato, Polonia 100 f. 96r, 97r-v.

Nos infrascripti Patres et Fratres Monasterii Wachocensis Ordinis Cisterciensis, dioecesis Cracoviensis, capitulariter ad sonum campanae congregati proponente Rev.do Patri Gregorio Gaudzinski, Priore dicti Monasterii, an nobis placeat, ut Ill.mo et Rev.mo D.no Andreae Załuski, Secretario Maiori Regni, nominato a Serenissima Regia Maiestate ad Abbatiam Wachocensem, eadem commendetur, consensum ad dictam commendam quantum ex nobis est unanimiter praestitimus et praestamus, idque solum pro hoc vice, et ex his moventibus rationibus et causis, quod dictus Ill.mus et Rev.mus D.nus Secretarius Maior Regni multum pollens favore et gratia Serenissimarum Maiestatum Regni Poloniae, desolationi praefatae Abbatiae facile succurrere, subditos defendere, et ab angariis, quas bona abbatialia patiuntur, vindicare, ecclesiam [97r] conventualem flamma hostili exustum et stillicidiis ferme collabentem restaurare poterit.

---

³⁴ Brzeżany, oppidum ad Ziota Lipa flumen situm, circa 90 chilometris Leopoli distans; anno 1683 denique Bernardinorum conventus ecclesiaeque a Nicolao Hieronymo Sieniawski aulae marechalco fundati; ecclesia autem, sancti Nicolai titulo, a Ioanne Skarbek, aepo Leopoliensi, die 8 VIII 1720 consecrata; cfr Barącz, *Pamiętnik zakonu Bernardynów w Polsce*, p. 355.

Humillime igitur Sanctae Sedi Apostolicae supplicamus, ut idem Illus-trissimus possit votis suis et gratia Serenissimae Regiae Maiestatis, Domini N.ri clementissimi, potiri. In cuius rei testimonium nomina nostra subscrip-simus et sigillum Monasterii apponi fecimus. In supra dicto Monasterio Wachocensi, die 5.ta Martii, horis matutinis, anno Domini 1682.

Locus + sigilli

Fr[ater] Gregorius Prior, Frater Adamus, Senior primus manu propria [97v], Frater Albericus, Frater Casimirus, Frater Nicolaus, Frater Thomas Supprior, Frater Vincentius, Frater Hyacinthus Provisor, Frater Franciscus, Frater Paulus, Frater Ludovicus, Frater Antonius, Frater Valentinus, Frater Nivardus, Frater Bernardus, Frater Placidus, Frater Leonardus, Frater Benedictus, Frater Ferdinandus, Frater Stephanus, Frater Carolus.

A. 9.

**Memoriale nomine Canonicorum Regularium abbatiae Tumesnen-sis conscriptum
cardinalibus S. Congregationis Episcoporum et Regularium**

Romae, [5 III 1682].

Nicolai Stanislai Święcicki, decani Posnaniensis officialisque Varsavien-sis conatus, quibus abbatiam sibi Matthia Mieszkowski anno 1677 mortuo vacantem exquirere cupiebat, memorantur. Cum tamen novitiatus obliga-tionem professionisque neglexit, ut deponatur, ut fructusque ac redditus sine iure adeptos reddat, ac ut abbas a professis ipsis eligi possit, petunt.

Or.: AV, Congr. Vescovi e Regolari, Positiones Regul. 1682, gennaio-agosto, s.f.
In folio separato annotatur: "Lateran[en]si. Sac[rae] Congreg[atio]ni Ep[iscop]or[um] et Reg[ula]rium." Congregationis congressus dies statuta: "5 Martii 1682", et decretum: "Nuncio pro informatione et voto". Pe-tentium dein nomen: "Pro Patribus Canoniciis Regularibus Lateranensi-bus Monasterii Tumesnensis Gnesnensis Dioecesis in Polonia".

Eminentissimi et Rev.mi Domini.

Canonici Regulares Lateranenses Monasterii Abbatiae nuncupatae Tre-mesnensis, dioecesis Gnesnensis, devotissimi Eminentii V.ris Oratores hu-

militer exponunt, qualiter dum per obitum Matthiae Miaszkouski³⁵, Abbatis regularis, defuncti in anno 1677, vacaret praedicta Abbatia statim Nicolaus Suieicki³⁶, Presbyter saecularis, Decanus Posnaniensis et Scholasticus ac Officialis Varsaviensis, obtenta pro parte sua nominatione regia³⁷ supradicta Abbatia bona eiusdem occupaverat et se in possessionem illius intruserat absque ullo titulo, sub praetextu dumtaxat, quod volebat assumere habitum dicti Monasterii et professionem emittere regularem, sed ad effectum deducere recusavit, quinimmo quando iidem Oratores sese postea opponebant huiusmodi intrusioni, ipse Nicolaus curavit se deputari ab Ordinario in oeconomum seu administratorem bonorum eiusdem Abbatiae ut sub praetextu huiusmodi oeconomiae non tantum perciperet fructus pro usu suo proprio, verum etiam ut posset autoritate Apostolica obtinere dictam Abbatiam in commendam quam procurando minime potuit obtinere.

Propterea dicti Oratores facto recursu coram Ill.mo D.no Nuncio eidem supplicarunt quatenus admoneret et compelleret eumdem Nicolaum ad assumendum habitum regularem vel ad dimittendum bona eiusdem Abbatiae nec non restituendum fructus per eum nulliter perceptos. Unde licet idem Nicolaus post admonitionem habitam a dicto Ill.mo D.no Nuncio³⁸ assumpsit habitum regularem de anno 1680 praevia electione dicti Monasterii et possessionem Abbatiae acceperit ac obtinuerit etiam dispensationem Apostolicam super derogationem sex mensium novitiatus ad effectum profitandi regulam dicti Monasterii. Nihilominus ipse eumdem habitum portando per aliquot dies depositus, professionemque emittere differebat eo fine ut iterum supplicando Sedi Apostolicae obtineret retentionem dictorum beneficiorum [v] saecularium una cum dicta Abbatia in titulum et cum dispensatione non profitandi, quam cum obtinere non posset uti supplicavit, postea instetit coram dictis Canonicis Regularibus dicti Monasterii, pro consensu eorum ut eidem Nicolao liceret differre professionem regularem ad triennium, ut sub tali praetextu posset adhuc percipere fructus dictae Abbatiae absque ullo titulo, propterea dicti Oratores considerando eiusdem Nicolai diversa diffugia et dilationes, quas diversis modis et artibus per sex annos adhibuit, ut non profiteretur, in grave periculum suae animae et consulendo tam eius conscientiae quam quieti dicti Monasterii congregati capitulariter renunciarunt huiusmodi electioni et ab eadem recedendo declaraverunt quod idem Nicolaus non possit amplius possidere nec praetendere dictam Abbatiam nec habitum assumere nec professionem regularem profiteri et cum iidem Oratores cupiant aliam personam regularem eligere in Abbatem dicti Monasterii.

---

³⁵ Matthias Miaskowski († 1677), abbas Tremesnensis ab anno 1671.

³⁶ Nicolaus Stanislaus Świecicki.

³⁷ Litteris 25 X 1679 datis Ioannes III petebat, ut Nicolao Stanislao Świecicki abbatia commendatoria concederetur Tremesnensis; cfr AV, Segr. Stato, Principi 106 f. 318r-v.

³⁸ Franciscus Martelli, annis 1676 - XI 1680 nuntius apostolicus in Polonia.

Ideo dicti Oratores humiliter supplicant Eminentis V.ris declarari tam dictam electionem³⁹ quam possessionem esse nullam, ac propterea teneri dictum Nicolaum ad dimissionem eiusdem Abbatiae et ad restitutionem omnium fructum a die vacationis anni 1677 usque ad praesens nulliter ab ipso perceptorum quorum summa exprimetur a dicto Monasterio coram Ill.mo D.no Nuncio et quatenus iidem fructus decursi deponantur in Archivio dicti Monasterii ad effectum eos insumendi pro sacra suppellectili et fabrica Ecclesiae et Monasterii, quae valde desolata reperiuntur et ruinam proximam minantur, nec non supplicatur etiam provideri ut Ill.mus D.nus Nuncius acerteat Ordinarium vel eius Capitulum Gnesnense quatenus ipsi terminum ab ipso praefigendum deputent oeconomum pro administrandis bonis dictae Abbatiae una cum Priore claustrali alias ipse Ill.mus D.nus Nuncius ex officio valeat de[r]putare ita tamen ut fructus in Archivio Monasterii deponantur pro successore donec alicui personae regulari seu saeculari profiteri tamen prius volenti provisum fuerit de dicta Abbatia, quae a 600 annis semper consuevit gubernari per Abbates expresse professos. Quam gratiam Deus etc.

A. 10.

**Casimirus Ioannes Opaliński, epus Culmensis
card. Alderano Cybo**

"In Pratis Marianis Bratianensibus", 10 III 1682.

Pastoris officio ductus de professis dioecesis refert Culmensis: vani enim avarique sine ordinarii consensu parochias sibi quaerunt. Apud hos Thomam Szulc OP nominat, qui indulto apostolico Milensem administret parochiam – rem iurisdictioni suaे detrimentalem existimans, nuntii invocat auxilium.

Or.: AV, Segr. Stato, Vescovi 68 f. 84r-v. F. 84r, angulo sinistro inferiori: "Ad Eminent[issi]mum Cardinalem Cybo". F. 84r, angulo sinistro superiori: "In Nomine + D[omi]ni".

---

³⁹ Die 17 X 1678 a monachis in abbatem Nicolaus Stanislaus Święcicki est electus; de eius confirmatione cfr ANP XXXIV/2, N. 425, 451, 452; ANP XXXIV/3, N. 698, 767 et notas.

Eminentissime ac Rev.me Domine, Domine Patrone Colendissime.

Non viciusum excedam gressum de iure intimae propensionis meae et sinceritatis eius, cuius pondus magnae aestimationi suffragantis virtutis in regimine Ecclesiae Dei apponentis honorando, licebit Eminentiam Tuam assequi, et laetari de tanti benefactoris cura, quam adhibeo pro competentia regendae et gubernandae Dioecesis a Deo et per benedictionem Sanctae Sedis viribus meis commissae, allego haec Eminentiae Tuae quae concernunt punctum diligentiae pastoralis circa regendum Gregem Domini.

Magno maerore afficio, quod per Religiosos talia in Dioecesi hac reperi, de quibus sub fide notarii referre et informare Sanctam Sedem teneor, ex ea praesertim ratione, quod appetitus et libido [84v] aliquorum Religiosorum aspirantium sine omni fructu manendi in parochiali officio et terendi tempora inania, uti reperi et nunc Religiosum Patrem Thomam Schulzz⁴⁰, Ordinis Praedicatorum, qui speciali indulto Sanctissimi retinendi Parochiam Milecensem procuravit, et admitti procurat sibi per authoritatem Rev.mae Nuntiatura, nullo expresso consensu loci Ordinarii, summopere derogando iuribus episcopalibus, ideo confugio ad authoritatem Eminentiae Tuae, satius pro utili et conservatione sat pusilli gregis et paucarum ecclesiarum Dioecesis meae, prout edocebit manifestatis, absolvatur, ut redintegrentur avvulsae Ecclesiae per Patres Religiosos.

Itaque has praesentes sortes in sinum Eminentiae Tuae depono, et maneo quoisque vivo

(a) Eminentiae Tuae

obligatissimus et obsequentissimus servitor
Cas[imir]us Ioannes Opalenski
Ep[iscopus] Culmen[sis] vel Pomesaniae
manu propria^{a)}

In Pratis Marianis Bratianensibus⁴¹, 10 Martii 1682.

^{a-a)} *Autographum.*

⁴⁰ Thomas Szulc OP, cfr ANP XXXIV/1, N. 82 et 268; ANP XXXIV/2, N. 615.

⁴¹ Łąki Bratjańskie, localitas ad Drwęca fluvium, prope Neopolim sita, conventus OFM Reformatorum illic ecclesiaque Assumptionis BMV titulo imagine Virginis celeberrimi.

A. 11.

**Memorale nomine Ioannis Małachowski, epi Cracoviensis
conscriptum
Innocentio XI, pontifici maximo**

Romae, [12 III 1682].

*Conventus Cracoviensis monachos minime Ordinis Beatorum Martyrum
sub titulo divi Augustini militantium regulam sequentes deplorat gestisque
illorum nonnulla scandala iam exorta significans. His ob causis petit, ut
conventu Cracoviensi soluto in Casimirensem monachi transferantur.*

Or.: AV, Congr. Vescovi e Regolari, Positiones Episc. 1682, gennaio-marzo, s.f.
In folio separato annotatur: "Cracovia. Alla Santità di N.ro Signore. Per
Mons. Vescovo di Cracovia. Alla Cong[regatione] de Reg[olari] per il voto.
12 Martii 1682. Ne supplica Card. Barberini. Nuncio pro informatione e
voto".

Beatissimo Padre.

Giovanni Stefano Malakouski⁴², Vescovo di Cracovia devotissimo Oratore della Santità V.ra humilmente gl'espone ritrovarsi in quella città un convento sotto l'invocatione di San Marco dell'ordine di S. Agostino⁴³, i di cui Religiosi non ritenendo alcun vestigio d'osservanza e disciplina regolare, vagano spesso fuori del Chiostro e vivono così dissolutamente che sono di non poco scandalo non meno a cattolici che a gl'istessi eretici per le dissolutezze et altri eccessi che commettono. Onde sarebbe molto a proposito supprimere il Convento sudetto e trasferire gl'istessi Religiosi, che sono ridotti al numero di sette, in qualche altro convento, come è quello di Casimiria⁴⁴, contiguo alla predetta città e dell'istesso ordine, la di cui famiglia è non poco diminuita per il passato contagio.

Supplica perciò l'Oratore la somma pietà e zelo della Santità V.ra a degnarsi prendere intorno a ciò quelli espediti che più stimarà opportuni, commettendone l'essecutione a Mons. Nunzio Apostolico, a Mons. Arcivescovo Primate overo all'Oratore, o ad altri. Che il tutto, etc.

⁴² Secundum Ioannis Małachowski, epi Cracoviensis, epistulam Alderano Cybo 23 I 1682 datam hoc memorale compositum; cfr AV, Segr.Stato, Vescovi 68 f. 29r-v; de re eadem epus et ad Carolum Barberini, Regni protectorem litteras misit.

⁴³ Conventus Ordinis Beatorum Martyrum de Poenitentia in Cracovia, cfr ANP XXXIV/3, notam 86, p. 34.

⁴⁴ De Casimiriae Cracoviensis conventu Corporis Christi titulo sermo, cuius mentio ex litteris Alderano Cybo datis appareat; cfr supra notam 42.

A. 12.

**Martinus Zamoyski, palatinus Braclavensis
Innocentio XI, pontifici maximo**

Zamosciae, 30 III 1682.

Iura patronatus sui, quae ad dioecesis ecclesias Academiamque Zamosciensem pertineant, maxime a Stanislawo Hyacintho Świecicki epo, qui summis palatini in patriae fideique servitio meritis immemor videatur, neglecta deplorat. Iustitiam inde auxiliumque Sedis invocat, quae iniuriis sibi allatis per legatos cognitis, epum certe de debitibus admoneat officiis.

Or.: AV, Segr. Stato, Particolari 62 f. 214r-215r.

Sanctissime ac Beatissime Pater, Domine Clementissime.

Ad sacros Sanctitatis V.rae provolutos pedes, supplex ego Martinus in Zamoscie⁴⁵ natura et lege haeres, clarae in urbe Zamosciorum Familiae successor, vocatione contra fidei hostes a viginta annis miles, dignitate in Regno Poloniae Palatinus et Senator, atrocibus iniuriis a Rev.mo Stanislawo Sviecicki Episcopo Chełmensi pressus machinationis nefandae in vitam principis mei ab eodem accusatus, per Auditorem⁴⁶ suum haereticus nunquam accutus, in iuribus patronatus mei, tam in praesentationibus ad Ecclesias, quam ad Universitatem meam Zamosciensem spectantibus, Summorum Pontificum autoritate approbatis enormiter laesus, non patrias leges invoke, non concives meos ad vindicias mei stimulo, sed ad Sanctitatem V.ram, tanquam ad supremum et solum memorati D.ni Episcopi [214v] iudicem, lachrymabundus recurrens, medellam expecto tot vulneribus honori meo (qui vitae aequiparatur) tam per Rev.mum Episcopum, quam per eius domesticos inflictis, quasi ego, et Consors mea, et Domus, unicus esset scopus tot telorum quibus me rectum corde non iam in obscurō, sed palam sagittat.

Reverentia Maiestatis Pontificiae apud me efficiet, ne seriem iniurarum non solum mearum sed et totius fere Dioecesis [...]^{a)} recenseam.

Sperans in paterna Sanctitatis V.rae iustitia (quam nemini denegare solet) obtenturum me praesenti supplicatione commissionem ex Camera Sanctitatis V.rae, in personas nonnullorum ex D.nis Archiepiscopis et Episcopis

⁴⁵ Martinus de Zamoscia Zamoyski, a 1677 palatinus Braclavensis, cfr notam 341, p. 125; *Urzędniczy woj. lubelskiego*, p. 132.

⁴⁶ Ioannes Rochowicz, cfr notam 342, p. 125.

Regni huius, qui singulares gravaminum et atrocium iniuriarum quas patior audiant propositiones, connotent probationes, tum etiam quatenus omnis memoratorum, imo pro verecundia nondum sui, expressorum malorum et scandalorum auferatur fames [sic], in mores et vitam eius minime sacris canonibus consonam inspiciant, [215r] pro plenaria Sanctitatis V.rae informatione; qua habita, Sanctitas V.ra valeat supremam afflictioni meae apponere manum, cohibere eos qui spe impunitatis succrescent nocendi conatus. Hoc a Sanctitatis V.rae benignitate obtento, accendar ad promovendam gloriam Dei, manutenendas maiorum meorum fundationes, et ad eam gratissimi animi testificationem, quam Patri Liberatorio meo, tam diu debebo, quam diu vixero. Datum Zamosci, 30 Martii 1682.

^{a)}Sanctitatis V.rae

devotus orator et servus humillimus
Martinus in Zamo[śc] Zamoyski
Palatinus Bracławiensis
Beł[sensis], Mo[ziriensis] Capi[taneus]^{-b)}

a) *Illegibile.*

b-b) *Autographum.*

A. 13.

Memorale nomine Ioannis III regis conscriptum Innocentio XI, pontifici maximo

Romae, [2 V 1682].

De insula Cervensensi Canonicorum Regularium monasterio spectanti tractatur rex enim Villam Novam augeri volens dictam insulam, cuius pretium 500 florenum aut 70 scutorum Romanorum aestimatur, emere aut alio quodam praedio pacisci decrevit. Assentientibus monachis, ut transactio fieri possit, venia petitur.

Or.: AV, Sec. Brev., Reg. 1669 f. 60r.

Beatissimo Padre.

Desiderando la Maestà del Re di Polonia perfezionare una sua villa chiamata Villanova⁴⁷ per valersene per suo diporto ne' tempi che le gravi

---

⁴⁷ De insulae Farradio nuncupatae emptione aut permutatione, cfr ANP XXXIV/2, N. 585; XXXIV/3, N. 886, 979 et notas 792 -793, p. 263-264.

cure del Regno glielo permettono, e confinandole un'isoletta chiamata Far-radio, bagnata dal fiume Vistola, che spetta alla Chiesa Parochiale Blonense della Diocesi di Posnania unita all'Abbatia Cervenense dell'Ordine de' Canonici Regolari, quale non si può alienare senza il beneplacito Apostolico, et essendo quei Canonici capitolaramente congregati concorsi alle regie sodisfattioni ogni volta che ciò proceda con li dovuti requisiti della loro indennità et evidente utilità della Chiesa, si sono fatte da Mons. Nuntio le dovute dili-
genze et ha trovato che dett'isola suol fruttare un anno per l'altro 500 fiorini di quella moneta, che fanno settanta scudi di moneta Romana in circa; ma per esser sottoposta all'inondatione del detto fiume, che l'impedisce le se-
mente hiemali e minacciando ruina tutti gl'edifitii d'essa, quali in mano de' Canonici, per la gran spesa che vi vuole, restarebbono irremediabili. Che pe-
rò l'alienarla o permutarla sarebbe di molt'utile e profitto di detta Chiesa et Abbatia, Sua Maestà che ha tanto a cuore l'indennità della Chiesa, offrisce prezzo conveniente per essa quando ne seguа l'alienatione, con condizione che si rinvestisca in altri beni stabili e col dovuto augumento, o pure in caso di permuta altri beni di rendita sufficiente, secondo lo stile per l'evidente utilità della Chiesa.

Che però supplica la Santità V.ra per troncarne gl'indugi, voglia farle gratia commetter il negotio a Mons. Nuntio⁴⁸, quale già ha preso le dovute informationi dello stato e rendite di dett'isola, con la facoltà opportuna per-
ché seguendo l'alienatione o permuta ne' modi debiti, conceda la desiderata licenza. Et il tutto etc.

A. 14.

**Memorale catholicorum Alba in Russia morantium nomine
scriptum
cardinalibus S. Congregationis Episcoporum et Regularium**

Romae, [5 VI 1682].

*Qui catholici Smolenscem dioecesim Moscovitarum in regione inhabi-
tant, petunt, ut ecclesia Sanctissimae Trinitatis ut Carmelitanis eisdem in
locis morantibus tradi possit.*

Or.: AV, Congr. Vescovi e Regolari, Positiones Episc. 1682, giugno-luglio, s.f.

---

⁴⁸ Cfr N. 1302.

Eminentissimi et Rev.mi Domini.

Cristiani cattholici Albae Russiae in Palatinatu Regni Poloniae in confinio Moschoviae dioecesis Smolensensis humiliter supplicant Eminentiss V.ris, qualiter habebant unam ecclesiam catholicam parochialem sub invocatione Sanctissimae Trinitatis, fundatam a piis fratribus de Paniantonschi [Poniatowski ?], et dicta ecclesia destituta est sacerdote plusquam annis decem. Ipsi vero recursum habuerunt ad Episcopum, ut provideret de sacerdote, nam decedunt esse vita sine sacramentis, et non potuit dare ob defecatum sacerdotum, ac volens de remedio providere ne catholici careant fructu spirituali, et bona ecclesiae dissipantur, solum remanet modus introducendi fratres Carmelitas, qui monasterium habent in dicto Palatinatu, nec Oraatores alio modo possunt habere sacerdotem.

Quare humiliter supplicant Eminentiss V.ris ut dignentur elargiri facultatem introducendi dictos Religiosos. Et de gratia etc.

